

Inhoud

IJsland

- ▶ Bezoek het hetebronnengebied en de geiser Strokkur en staar eindeloos in de massieve blauwe waterexplosies
- ▶ Ervaar het noorderlicht dat onvoorspelbaar vaak aan de IJslandse hemel danst
- ▶ Maak een boottocht over het meer Jökulsárlón tussen de ijsbergen en zeehonden aan de voet van de ijsmassa van de Vatnajökull
- ▶ Bind een paar *crampons* onder, wapen jezelf met een ijsbijl, vind een *viking-glacier guide* en maak een unieke gletsjerwandeling
- ▶ Dompel je onder in de bruisende hoofdstad en bekijk onder meer Harpa en de Hallgrímskerk in Reykjavík

7 Kaarten en plattegronden

11 Woord vooraf

1 13 IJsland: een verdieping

14 Politiek

15 Economie

20 Bevolking

28 Eten en drinken

2 33 Geschiedenis

34 Vikingtijd

37 Noorse en Deense overheersing

38 Onafhankelijkheid en ommekeer

3 43 Kunst en cultuur

44 Bouwkunst

49 Literatuur

53 Muziek

55 Beeldende kunsten

56 Film en fotografie

4 59 Natuur

60 Flora

65 Fauna

78 Geologie

101 Klimaat

104 Natuurrecreatie

5 109 Reykjavík en omgeving

110 Reykjavík

121 Dagtrips in en rond Reykjavík

125 Omgeving Reykjavík

128 Tips en adressen

6 133 Zuid-IJsland

134 Van Reykjavík tot Selfoss

150 Van Selfoss tot de Markarfljót-rivier

155 Van de Markarfljót-rivier tot Vík

168 Van Vík tot Egilsstaðir

185 Tips en adressen

7 187 Oost-IJsland

188 Van Höfn tot Egilsstaðir

196 Omgeving Egilsstaðir

203 Tips en adressen

8 205 Noord-IJsland

206 Van Egilsstaðir tot Mývatn

230 Van Mývatn tot Akureyri

237 Van Akureyri tot Varmahlíð

244 Van Varmahlíð tot Blönduós

247 Van Blönduós tot Holtavörðuhéidi

251 Tips en adressen

Woord vooraf

De schoonheid van IJsland is onovertroffen! Soms lijkt het of de tijd er stilstaat en de ruige natuur vol verbazing haar adem inhoudt. Op andere momenten is het of meerdere films tegelijk om de aandacht strijden. Zelfs na jarenlange onderdompeling in deze schoonheid blijft IJsland verrassen.

IJsland is het decor voor natuurgeweld en rust. Vulkanisme, ijs, wind, water en maar weinig menselijke invloeden hebben IJsland gevormd tot een paradijs voor natuurliefhebbers. IJsland biedt geisers, tafelbergen, kraters en kratermeren, watervallen, zwarte stranden, gletsjers en zoveel meer voor wie zich laat meevoeren door het oergevoel van dit noordelijke eiland.

De oerkrachten uit het diepste der aarde herscheppen in het nu en de toekomst het weerbarstige IJslandse landschap. De recentste vulkaanuitbarsting op Reykjanes kleurde de hemel en harten van de IJslanders (zie hiernaast).

Om er te komen moet je vliegen of varen, om er te zijn hoeft je slechts je hart te openen voor de betoverende schoonheid. Ieder jaargetijde heeft zijn eigen charme. Het ontluikende van de lente, de middernachtzon die de zomer biedt, het schimmenspel van het winterse noorderlicht of het 'alles of niks'-effect van de bliksemsnelle herfst: elk seizoen heeft zo zijn eigen, unieke beleving. Veel zomertoeristen worden nieuwsgierig naar IJsland in een ander jaargetijde... En zo begint de verslaving die IJsland-*fever* heet.

De meeste lezers zullen al snel ontdekken dat het IJslandse alfabet een paar extra letters bevat: de *ð* (hoofdletter is *Ð*) die als de Engelse *th* in *them* wordt uitgesproken, en de *þ*. De *þ* wordt iets harder uitgesproken, meer als de *th* in *thank*. De *æ* klinkt als *ai* in *high*.
Góða ferð!

Mirjam de Waard en Edwin Zanen

IJsland: een verdieping

IJsland ligt even ten zuiden van de poolcirkel, 970 km ten westen van Noorwegen en 287 km ten oosten van Groenland. De Faeröer bevinden zich 420 km ten zuidoosten en Schotland op 798 km ten zuiden van IJsland. IJsland ligt precies halverwege New York en Moskou. Reykjavík is de hoofdstad van dit noordelijke eiland en tevens de meest noordelijke hoofdstad van Europa. Met een oppervlakte van 103.000 km² is IJsland het op één na grootste eiland van Europa. Ter vergelijking: Nederland meet 41.500 km² en België 30.500 km². Hemelsbreed bedraagt de grootste afstand van het westen naar het oosten bijna 500 km en van het noorden naar het zuiden ruim 300 km. De grillige kustlijn heeft een totale lengte van zo'n 5000 km. Met ruim 370.000 inwoners is het land zeer dun bevolkt, met ongeveer evenveel inwoners als in Utrecht. Van dit inwonertal woont bovendien twee derde in Reykjavík en zijn voorsteden. De rest van de IJslanders woont op verspreid liggende boerderijen en in dorpjes in de kuststrook en in het zuidwesten, waar een laagvlakte is. Het binnenland is onbewoond en bestaat uit bergen, steen- en grindwoestijnen, lavavelden, gletsjers en rivieren.

< Hlöðuvík: Hornstrandir.

Het hallenhuis

Uit oude literatuur, onder andere uit het *Landnámabók*, is bekend dat de eerste IJslanders naar Noors voorbeeld woonden in een zogenaamd hallenhuis (*eldaskáli*). Er werd veel hout in verwerkt, dat door de eerste bewoners werd meegenomen. Hout is altijd een schaars artikel geweest op IJsland. In *Egils saga* is al te lezen dat Egil zijn knecht uitzendt om drijfhout te verzamelen, dat dan duur wordt verkocht. De hallenhuisen bestonden uit één heel grote gemeenschappelijke ruimte, *skáli* (hal) genaamd, die soms wel 40 m lang was en die eventueel in verschillende vertrekken kon worden onderverdeeld. Het met gras begroeide houten dak werd gedragen door twee rijen palen, die de hal in de lengterichting in drieën verdeelden. Aan de beide zijkanten was de vloer enigszins opgehoogd en diende overdag als zitplaats en 's nachts als slaapplaats. In het midden van de vloer brandden vuren. De rook verdween door een gat in het dak. De 1 m dikke muren bestonden uit stenen en plaggen en waren aan de binnenkant bedekt met soms mooi besneden planken en kleden. Plaggen zijn grasmatten met een beetje aarde die opgestapeld worden. Een ruimte tussen de planken en de muur zorgde ervoor dat de planken niet gingen rotten. De schuine stand van het met gras begroeide dak was erg belangrijk. Als het dak te steil was, konden de plaggen niet genoeg vocht vasthouden, waardoor het gras niet meer wilde groeien en de aarde uitdroogde en ging scheuren en barsten. Als het dan hard ging regenen, spoelde het gras van het dak en ontstond er lekkage. Wanneer het dak echter te plat was, zogen de plaggen zich vol water, dat niet voldoende werd afgevoerd, waardoor eveneens lekkage ontstond of waardoor het dak te zwaar belast werd en instortte. Door de met gras begroeide daken pasten de huizen heel mooi in het landschap. Rondom het huis bevond zich grasland (*tún*), dat door een wal omgeven was om het vee te weren. Het gras leverde de hooivoorraad voor de winter.

Al vrij snel onderging het hallenhuis enkele veranderingen, eerst vrij willekeurig, maar later volgens een vast patroon. Er verschenen uitbouwsels, die alle vanuit de *skáli* bereikbaar waren. Het belangrijkste uitbouwsel was de *stofa* (zitkamer), die aan het eind van de *skáli* gebouwd werd. Deze ruimte diende als eetkamer, werkkamer voor de vrouwen en ontvangstruimte voor de gasten. De *skáli* bleef gemeenschappelijke ruimte en slaapkamer.

In het Þjórsárdalur zijn verschillende van deze vroegmiddeleeuwse boerderijen opgegraven. Ze werden in 1104 door een uitbarsting van de Hekla totaal verwoest. De bekendste is Stöng. In Keldur bevindt zich een goed geconserveerde middeleeuwse boerderij, waarvan de *skáli* waarschijnlijk uit de tweede helft van de 12de eeuw stamt. De andere vertrekken zijn er in de 19de eeuw bijgebouwd. Hier heeft men als antwoord op het

Turfhut in Bjarnarfjörður.

koude klimaat de *skáli* in tweeën verdeeld, waardoor een soort vestibule is ontstaan die tevens toegang geeft tot de keuken. In Reykjavík is in The Settlement Exhibition een opgraving te zien van een hallenhuis (reykjavikcitymuseum.is/the-settlement-exhibition). Midden in het centrum van Reykjavík, nabij het parlamentsgebouw, graven archeologen naar een recentelijk ontdekt hallenhuis. Dit was vermoedelijk een van de eerste IJslandse nederzettingen.

De burstabær

Niet alleen brandhout maar vooral lange balken en planken, die moesten worden ingevoerd, werden schaars en onbetaalbaar voor de steeds armer wordende bevolking. Het was niet langer mogelijk om grote overkappingen te maken en de mensen waren gedwongen kleinere vertrekken te gaan bouwen. Die waren ook gemakkelijker en goedkoper warm te krijgen en te houden. Deze vertrekken waren in feite zeer kleine 'huisjes', die in aantal en grootte varieerden naargelang de financiële situatie van de bewoners dat toeliet. Door ze zo veel mogelijk tegen elkaar aan te bouwen, spaarde men materiaal, arbeid en stookkosten. Ze werden meestal niet allemaal tegelijk gebouwd. Men begon met twee of drie vertrekken. In goede tijden werden er dan een of meer ruimtes aangebouwd.

Deze ontwikkeling resulteerde uiteindelijk in de *burstabær*, de zo bekende IJslandse turfboerderij met aan de voorzijde een rij houten gevels. Hoewel

Links: Alpensneeuwhoen in Landmannalaugar. Rechts: De noordse stern. De IJslandse naam van dit vogeltje is *kría*, genoemd naar het geluid van deze nerveuze vogel. De *kría* vliegt in zijn leventje de afstand van driemaal naar de maan en terug.

de begroeiing. Ook wespen, bijen en vlinders en dergelijke komen voor op IJsland.

Zeevogels

Het is dus minimaal gesteld met het dierenleven op en rond IJsland. De vogellijst van IJsland telt echter ruim 300 vogelsoorten, waarvan het merendeel trekvogels en dwaalgasten zijn.

In vergelijking met West-Europa is het aantal vogelsoorten dat op IJsland broedt – ongeveer 75 – weliswaar klein, maar daar staat tegenover dat er van een bepaalde soort zeer grote aantallen voorkomen. Juist hierdoor is IJsland voor de beginnende vogelliefhebber en de geïnteresseerde leek een ideaal land om zich eens wat meer in de vogels en hun leven te verdiepen. Een goede vogelgids en een verrekijker zijn dan onmisbare attributen. De *Icelandic Bird Guide* van de befaamde IJslandse vogelaar en fotograaf Jóhann Óli Hilmarsson is een absolute aanrader. Ook de gevorderde ornitholoog zal zich geen ogenblik vervelen. Naast soorten die in Nederland voorkomen, zijn er veel interessante vogels uit de poolstreken en Amerika. De meest voorkomende vogels zijn zee-, water- en waadvogels, die vooral langs de kust voorkomen. Met name de zeevogels, die graag in kolonies broeden, zijn talrijk. De 5000 km lange, grillig gevormde kust met zijn klippen, rotsen en eilandjes is een waar paradijs voor deze nestelende vogels. De vier grootste vogelrotsen zijn Hornbjarg, Hælavíkurbjarg, Látrabjarg en Langanes. De eerste drie bevinden zich op het noordwestelijke schiereiland. Vooral de twee eerstgenoemde zijn moeilijk te bereiken. Veel gemakkelijker bereikbaar en niet zo ver van Reykjavík zijn de vogelrotsen op het schiereiland Reykjanes, waaronder Krýsuvíkurbjarg en Hafnaberg. Verder weg, maar ook gemakkelijk bereikbaar, zijn de vogelrotsen op het zuidwestelijke deel van Snæfellsnes, op het zuidelijke puntje van IJsland en op Grímsey.

Papegaaiduikers vind je vaak op en rond rotsen.

PAPEGAADUIKERS RAPEN

Augustus is voor de kinderen op Heimaey een heel bijzondere maand. Dan stoppen de volwassen papegaaiduikers met het voeren van de jongen, die vervolgens uitvliegen. Op zich niets bijzonders. 's Avonds en 's nachts echter komen de jonge papegaaiduikers met honderden tegelijk, aangetrokken door het licht, in het stadje Heimaey terecht. De kinderen, die dan extra laat mogen opblijven, zijn dan druk in de weer met kartonnen dozen om de gedesoriënteerde en hulpeloze vogeltjes te redden (van auto's, katten enzovoort) en mee naar huis te nemen. Na een nachtje thuis te zijn vertroeteld, worden ze de volgende morgen op een geschikte plek bij zee een voor een vrijgelaten. Wanneer een vogel gewond is geraakt bij de landing of te zwak is om uit te vliegen, wordt hij bijgevoerd en blijft hij nog iets langer logeren. Dit laatste gebeurt vooral in jaren waarin de ouders ver de zee op moeten om vis te halen, waardoor de jongen vaak maar éénmaal per dag te eten krijgen.

Bovenstaande staat in schril contrast met de jacht op papegaaiduikers, die als een delicatessie gelden. De bewoners van Heimaey hebben zelfs de volgende spreuk: *'Wijn, vrouwen en papegaaiduikers: hoe ouder ze worden, hoe beter ze smaken!'* Jonge vogels worden dan ook niet gegeten.

Het grootste deel van het jaar brengen de zeevogels op zee door, maar van eind mei tot eind juli komen ze aan land om te broeden. Op de steile rotskust is het dan een drukte van jewelste. Elk min of meer vlak stukje is dan bezet. Iedere soort heeft een voorkeur voor een bepaald gedeelte van de

Vanaf de vulkaan Laki heb je een mooi uitzicht op de kraterrij Lakagígar.

hiervoor is *tefra*. Vooral wanneer het donker is, zorgt het voor spectaculair vuurwerk.

Nieuwe lava die de krater wordt uitgeblazen en tijdens de vlucht wordt afgekoeld en afgerond, noemt men vulkanische bommen. De afmetingen kunnen uiteenlopen van grote knikkers tot enorme brokken met een gewicht van enkele tonnen. Verder kan tefra bestaan uit kleinere gebroken stukjes ter grootte van een walnoot (*lapilli*) en uit zand, as en stof. As en stof kunnen hoogten van tientallen kilometers bereiken en het kan maanden duren voordat alles op aarde is teruggekeerd. Een vulkaan kan ook puimsteen uitstoten. Bepaalde soorten magma bevatten zo veel gas dat het magma al gaat schuimen voordat het de vulkaan heeft verlaten. Bij explosieve uitbarstingen wordt dit steenschuim als puimsteen uitgestoten (denk hierbij nog even aan de fles champagne). Veel van het materiaal spat in stof uiteen, maar ook stukken met een diameter van enkele decimeters komen voor. Puimsteen drijft op water vanwege het grote aantal luchtkanaaltjes die gevormd zijn door de uitzettende gassen. Je kunt het dan ook bijna overal ter wereld op de kustlijnen aantreffen.

Fijne materialen zoals sintels en as kunnen, zelfs op kilometers afstand van de vulkaan, dikke lagen vormen. Onder invloed van grondwater en temperatuur kunnen deze losse gesteenten verharden tot tuf of tufsteen. Tufsteenformaties komen op IJsland op veel plaatsen voor. Doordat ze sterk onderhevig zijn aan erosie, zijn ze vaak grillig gevormd. Naast in eerste in-

Pseudokraters bij Skútustaðir (hier in oktober).

stantie vloeibaar materiaal kunnen er ook grote hoeveelheden vast materiaal worden uitgeworpen, zoals lava van vorige uitbarstingen of stukken van de aardkorst. Deze stukken worden blokken genoemd.

Lava

Wanneer een uitbarsting minder explosief wordt of is, stroomt magma 'gewoon' uit de vulkaan en kunnen gassen gemakkelijk ontsnappen. Het heetste magma (meer dan 1100 °C) is dun vloeibaar, bevat weinig silica (dat is de stof die de lava taai maakt) en is donker gekleurd. Deze lava noemen we basische lava en het gestolde gesteente wordt basalt genoemd.

Zure lava daarentegen (het woord 'zuur' refereert alleen aan het hoge kwartsgehalte en moet niet in de scheikundige betekenis worden opgevat) bevat veel silica en is dus taai, stroomt langzaam en bezit na afkoeling over het algemeen een lichte kleur, vaak grijs of roze maar ook geel, roodachtig en groen. Deze gesteenten noemt men ryolieten. Ryoliet is slechts op enkele plaatsen op IJsland gevormd. De streek rond Landmannalaugar is een beroemd voorbeeld. Hier komt zelfs obsidiaan voor, een snel afgekoelde zwarte, glasachtige variëteit van ryoliet met typische schelpvormige breukvlakken. Ook te Kerlingarfjöll komt veel ryoliet voor. In het algemeen bestaat IJsland echter uit vulkanisch gesteente van basaltische samenstelling. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten lava. Vrijwel altijd bestaat het bovenste deel van een lavastroom uit een poreuze laag,

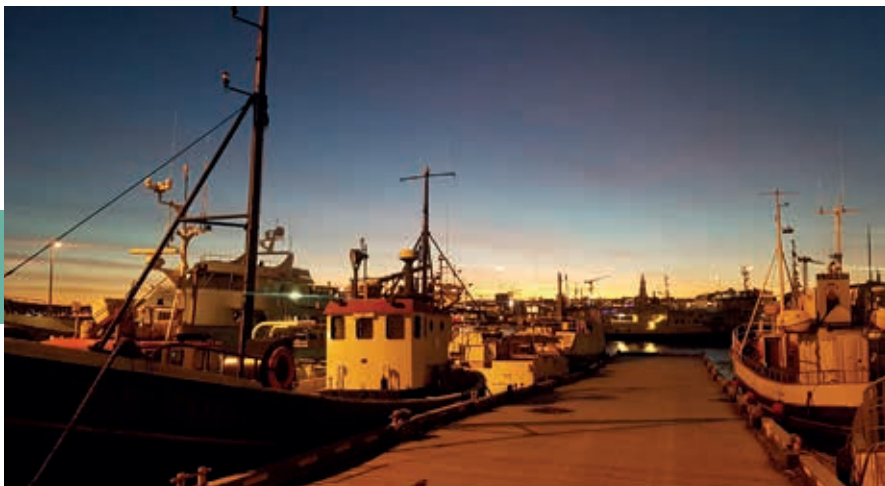

Reykjavík en omgeving

Reykjavík is de noordelijkste hoofdstad van de wereld en tevens de westelijkste van Europa. Reykjavík is niet altijd het bestuurlijke en culturele centrum van IJsland geweest. Pas in 1786 kreeg Reykjavík stadsrechten. Het stadje telde toen maar 167 inwoners en was niet meer dan een weggetje met wat huizen en boerderijen! Na de opheffing van het Deense handelsmonopolie (in 1854), maar vooral in de 20ste eeuw trokken grote aantallen mensen van het platteland naar de groter wordende stad om er te werken of te studeren. Nu woont twee derde van de totale IJslandse bevolking in Reykjavík en voorsteden. Hoewel dat nog altijd vergelijkbaar is met een provinciestad in Nederland, ademt de stad wel de sfeer van een echte hoofdstad. Reykjavík heeft een grote dynamiek op een relatief klein oppervlak. Het is een moderne stad met flats, prachtige beelden, tal van musea, twee universiteiten, mondaine winkels, overdekte winkelcentra, discotheken, theaters en een befaamd nachtleven.

< De Hallgrímskerk in het centrum van Reykjavík.

Winterochtend in Reykjavik.

Oude centrum

De oude stadskern ligt tussen de haven en het **Tjörn**-meer met zijn talloze eenden. Hier liggen veel grote, met golfplaten beklede huizen die in de bloeitijd van de visserij rond 1900 door reders en kapiteins zijn neergezet. Dit deel is tevens het centrum. De grootste winkelstraten van Reykjavík zijn van west naar oost: Aðalstræti (de oudste straat van Reykjavík), Hafnarstræti, Austurstræti, Lækjargata, Bankastræti en in het verlengde de Laugavegur en de Skólavörðustígur (de Laugavegur heeft grondverwarming en is dus altijd ijs- en sneeuwvrij). Op vele plekken in de binnenstad vind je prachtige *murals* (streetart).

> TOERISTENINFORMATIE, Tjarnargata 11, in het stadhuis, visitreykjavik.is

Winkelcentra

Op 10 minuten van het stadscentrum ligt de shoppingmall **Kringlan** met meer dan 70 winkels, cafetaria's en restaurants, een sportschool, bioscoopzalen en een theater. Vanuit de Harpa en het toeristeninformatiecentrum rijdt een gratis busje hiernaartoe. Een nieuwer complex met meer allure is de **Smáralind**-mall in de aangrenzende gemeente Kópavogur. Hier kun je ook lasertaggen in een klein indoor pretpark en er is een bioscoop. In beide winkelcentra is het mogelijk om (gedeeltelijk) taxfree te winkelen.

> KRINGLAN, kringlan.is

> SMÁRALIND, smaralind.is

Stadswandeling langs bezienswaardigheden

Hier volgt een aantal interessante gebouwen, musea en standbeelden in het centrum die je in deze volgorde in een stadswandeling kunt opnemen.

De **Hallgrímskerk** is de grootste kerk van IJsland en ontworpen door de bekende staatsarchitect Guðjón Samúelsson, die ook tekende voor onder andere de kerk in Akureyri en die in Laugardalur (Reykjavík). Basaltkolommen vormden de belangrijkste inspiratiebron voor het ontwerp. De bouw heeft ruim 40 jaar geduurd (1945-1988). De lutherse kerk is vernoemd naar IJslands grootste dichter Hallgrímur Pétursson (1614-1674). Vanaf de 73 m hoge toren is er een prachtig uitzicht over Reykjavík en omgeving. Op een heldere dag kun je met het blote oog duidelijk de Snæfellsjökull (meer dan 110 km verderop) zien liggen. De kerktoren heeft een lift waarvoor je een kaartje moet kopen en heeft geen alternatieve trappenroute. De kerk bezit een 15 m hoog orgel (5275 pijpen; totaalgewicht 25 ton) en een Nederlands carillon. In 2009 is de toren van de kerk gerestaureerd en in 2010 is de kerk voorzien van een deur. Voorheen werd de kerk afgesloten met een houten schot. 's Zomers zijn er vele lunch- en avondconcerten (orgel en zang).

> HALLGRÍMSKERK, hallgrimskirkja.is

Voor de kerk staat een **standbeeld van Leif Eiríksson**. Het is gemaakt door Stirling Calder en werd in 1930 door de Verenigde Staten aan IJsland geschonken. Leif de Gelukkige, zoals hij in de volksmond heette nadat hij een keer het leven van 15 schipbreukelingen redde, zette rond 1000 als eerste Europeaan voet aan land in Amerika (New Foundland; hij noemde het Vinland), bijna 500 jaar vóór Columbus. Tenminste, als we de *Eiríks saga* mogen geloven. Volgens de *Grænlandínga saga* is Bjarni Herjólfsson namelijk de werkelijke ontdekker. Beide IJslandse saga's beschrijven de kolonisatie van Groenland en de hiermee verband houdende ontdekking van Noord-Amerika. Hoe het ook zij, feit is dat er op meerdere plaatsen in Newfoundland (onder andere in l'Anse aux Meadows) diverse gebouwen en voorwerpen van ontegenzeggelijk Noorse oorsprong uit die tijd zijn opgegraven.

Naast de kerk, op de hoek van de Njarðargata en de Eiríksgata, staat het **Listasafn Einars Jónssonar**, een museum en beeldentuin met werken van de beeldhouwer Einar Jónsson (1874-1954) en schilderijen van de landschapsschilder Ásgrímur Jónsson. De beeldentuin is vrij toegankelijk.

> MUSEUM en BEELDENTUIN, lej.is

Arnarhóll is een heuvel met uitzicht over de haven. Hier staat een fraai standbeeld van Ingólfur Arnarson, de stichter van de stad. Het is gemaakt door Einar Jónsson in de jaren 1920. Aan de voet van Arnarhóll staat **Stjórnarráðshúsið** (1765-1770; Lækjargata): het eerste stenen gebouw

De geiser Strokkur. In de winter is het aanzienlijk rustiger rondom deze geiser. De zijde die het verst van de weg af ligt, geeft het mooiste kijkje in de roerige watermassa voor de eruptie.

en het kan er druk zijn. Vroeg in de ochtend en laat in de avond zijn er veel minder bezoekers.

De **Gullfoss** is een van IJslands mooiste watervallen, een kleine 10 km ten oosten van Geysir aan het begin van de Kjölur. Het water valt in twee trappen, die haaks op elkaar staan, ruim 32 m naar beneden. Deze trappen worden gevormd door harde basallagen, die worden afgewisseld door zachter materiaal. Deze lagen zijn ook duidelijk zichtbaar in de wanden van de ongeveer 70 m diepe en 2,5 km lange kloof, waardoor de rivier Hvítá zijn weg vervolgt. Het neerstortende water ('s zomers gemiddeld 130 m³ per sec.) blaast grote wolken fijne nevel omhoog, die een prachtige regenboog veroorzaken, wanneer de zon tenminste niet verstek laat gaan. De keerzijde van de medaille is dat de nevel bij een ongunstige windrichting het fotograferen kan bemoeilijken. Aan de regenboog dankt hij zijn naam 'gouden waterval'. Er zijn twee parkeerplaatsen: een onder bij de waterval en een boven. Bij de bovenste parkeerplaats (aan het begin van de Kjölur-route) staan een cafetaria annex souvenirwinkel en een informatiecentrum (*Sigríðarstofa*) met veel informatieborden en toiletten. Van bovenaf heb je een prachtig overzicht van de waterval en de omliggende hoogvlakte, maar van heel dichtbij is het geweld van het neerstortende water nog veel indrukwekkender. Een houten trap leidt naar de onderste parkeerplaats. Hier staat een steen met een reliëf van een vrouw erop: Sigríður Tómasdóttir (1871-1957). Zij was de dochter van de boer van Brattholt. Toen in het begin van de 20ste eeuw buitenlandse speculanten de Gullfoss wilden kopen om er een waterkrachtcentrale te bouwen, liep zij stad en land af om deze plannen tegen te

De gouden waterval Gullfoss.

houden. Zij dreigde zelfs zichzelf in de waterval te werpen als de waterval verkocht zou worden. Dat is uiteindelijk – weliswaar om andere redenen dan Sigríðurs dreigement – niet gebeurd. Sigríður ligt in het Haukadalur (bij Geysir) begraven; het informatiecentrum draagt haar naam. De waterval is inmiddels staats eigendom en tot beschermd natuurgebied verklaard. Vanaf de onderste parkeerplaats is het 5 minuten lopen naar de waterval.

Brúarhlöð: interessante rotsformaties en stroomversnellingen in de Hvítá (vlak bij de brug; weg 30). Hier vlakbij stond vroeger de boerderij Hlíð, de geboorteplaats van de legendarische vogelvrijverklarde Eyvindur Jónsson (zie kader p. 332). Vanaf Brúarhlöð en soms ook vanaf Illivíti kun je 's zomers raften.

> ARCTIC ADVENTURE, kantoor in Reykjavík en raftingbase in Drumbodstaðir, arcticrafting.is

In de Sog svæði, tussen Þingvallavatn en Úlflótavatn, is de **Steingrimsstöð**-waterkrachtcentrale open voor publiek. De expositie is zeer educatief en levend. Vooral veel activiteiten over energie en de geschiedenis van stroom op de wereld en in IJsland. De duwmuur om zelf je krachten te visualiseren in kleur en geluid is populair bij kinderen.

> TENTOONSTELLING OVER ENERGIE EN WATERKRACHT, Ljósafofsstöð

Voor paardenliefhebbers is de boerderij **Friðheimar** een aanrader. Het is een fokkerij en er zijn paardenshows. De boer specialiseert zich ook in tomatenteelt op biologische wijze in de kassen. In de kas is een lunchroom waar je tomatensoep kunt eten tussen de planten.

> FRIDHEIMAR, fridheimar.is

Ijsgrot op Katlajökull.

barsting van deze vulkaan. In de gletsjer bevinden zich diverse ijsgroten en ijstunnels. Onder begeleiding van een gids kun je een kijkje nemen in de binnenste lagen van de ijskap.

► IJSGROTTENTOCHT, arcanum.is

Arcanum organiseert tochten naar het **wrak van een vliegtuig** op het strand. Niemand is omgekomen bij de crash. Dit vliegtuigwrak is een populaire Instagrambestemming omdat het een paar keer is gebruikt in films en in clips. Je mag er helaas niet zelf naartoe omdat het op een privéterrein ligt. De excursie ernaartoe kan op ATV's of per shuttle.

Sólheimajökull is een uitloper van de gletsjer Mýrdalsjökull. Weg 221 is geasfalteerd en het is ongeveer 5 km rijden vanaf de ringweg naar de parkeerplaats nabij het ijs. Arcanum organiseert hier gletsjerwandelingen. De gletsjerrivier van de Sólheimajökull, de **Jökulsá**, wordt in de volksmond ook wel *Fúlilækur* (Stinkende beek) genoemd omdat de rivier vaak naar zwavel stinkt als gevolg van vulkanische activiteit onder het ijs van de Mýrdalsjökull.

Boven op de gletsjer kun je in de zomermaanden gletsjertochten per sneeuwscooter maken. Dit is in alle jaargetijden mogelijk, mits het weer het toelaat. Een 11 km lang weggetje (weg F222) voert vanaf de ringweg omhoog naar de gletsjerrand, waar ook een hut staat. De weg naar boven is

HET WAPEN VAN AMSTERDAM LIJDT SCHIPBREUK

Aan de zuidkust zijn maar weinig goede havens, en dus maar weinig plaatsen om een schip veilig aan land te brengen. Voor deze kust zijn door de eeuwen heen tal van schepen vergaan. Voor de arme bevolking aan de kust waren de schipbreuken een zegen. IJzer en metaal om mee te bouwen spoelden aan. Als het zeer waardevolle spullen betrof sprak de lokale bevolking van een 'goede' schipbreuk. De meest roemruchte van alle schipbreuken was die van het Nederlandse schip *Het Wapen van Amsterdam*. Dit prachtige schip, een van de best varende van de Nederlandse vloot, was in september 1667 onderweg van Java naar Nederland met aan boord een kostbare lading van onder meer goud, diamanten en zijde. Het schip was vanwege de oorlog met de Engelsen gedwongen om noordelijk langs Schotland te koersen. Een hevige storm blies het schip de IJslandse stranden op en 140 zeemannen verloren hun leven. De enkele zeemannen die niet direct verdronken, vonden de dood op het strand, toen ze in de ijzige wind op het natte zand wanhopig het schip probeerden los te trekken. Het schip zonk met de jaren dieper en dieper het zand en de zee in. Na honderd jaar was zelfs de mast niet meer te zien. In 1983 was er een bergingsoperatie om het scheepswrak te vinden. Men was ervan overtuigd dat Het Wapen van Amsterdam eindelijk was gevonden, maar het bleek een Duitse trawler uit 1903 te zijn. Het goud uit Java wacht nog steeds op een schatzoeker die het zal vinden...

zeer slecht en er ligt tot laat in de zomer nog sneeuw. Met een gewone auto kom je niet boven. Je kunt je laten ophalen door de gidsen.

► VLIEGTUIGWRAK en GLETSJERTOCHTEN, arcanum.is

Dyrhólaey is een in zee uitstekende, 120 m hoge kaap (mooi uitzicht) met aan de zeezijde een groot gat, waar zelfs boten doorheen kunnen varen. Het is het zuidelijkste puntje van IJsland. Weg 218 leidt erheen. Na de laatste boerderij aan deze weg gaat een zijweggetje naar links naar Loftsalahellir, een grot in de berg Geitafjall waar men vroeger bijeenkomsten hield.

Vlak vóór Dyrhólaey bevinden zich links van de weg bijzonder mooie tufsteenformaties; een korte wandeling loont de moeite. Op Dyrhólaey zelf kun je rechtdoor naar de vogelrotsen (onderweg veel noordse sterns en op de rotsen links van de parkeerplaats veel papegaaiduikers) en het zwarte zandstrand (rechts van de parkeerplaats) met mooie rotsformaties en een grot. De afslag naar rechts voert steil omhoog naar de vuurtoren en de plek vanwaar je het mooiste uitzicht hebt op het gat in de rots. Dyrhólaey is van mei tot 25 juni voor bezoekers gesloten om de vele zeevogels die er nestelen de nodige rust te gunnen.

Oost-IJsland

De oostkust, door de IJslanders Austfirðir (de Oostelijke fjorden) genoemd, bestaat uit een groot aantal diepe en minder diepe fjorden. Deze zijn van elkaar gescheiden door steile, smalle en hoge bergketens, die meestal aan de zeezijde het hoogst zijn. Visvangst is er het belangrijkste middel van bestaan. De vissersplaatsjes liggen vrijwel altijd aan de noordzijde van de fjord in verband met het aantal uren daglicht in de winter. De fjord en de grootste vissersplaats in de fjord dragen vaak dezelfde naam. De Oostfjorden zijn dé plek om rendieren te zien. Grote kuddes leven en grazen in dit gebied. Stenenverzamelaars kunnen in de oostelijke fjorden hun hart ophalen. Daarvoor hoef je niet eens naar oude groeven of bergtoppen: met wat geluk zijn gewoon langs de weg de mooiste stenen te vinden. Het achterland is bergachtig, met uitzondering van Fljótsdalur, een brede vallei die vanuit het noorden zo'n 100 km landinwaarts loopt. Hier liggen veel boerenbedrijven en ook het dorp Egilsstaðir, het administratieve centrum van Oost-IJsland. De afstand tussen Höfn en Egilsstaðir is 250 km over het asfalt van de ringweg nr. 1 die door de fjorden slingert. De ruimte en de rust van deze regio zijn ongekend. Veel minder toeristen bezoeken Oost-IJsland en je hebt de mooie watervallen vaak voor je alleen. Natuurgenieters kunnen hier hun hart helemaal ophalen.

< In het oosten van IJsland leven rendieren nog in het wild.

Waterval in Mjóifjörður.

Icelandic Wartime Museum (Íslenska Stríðsárasafnið). Vanuit Reyðarfjörður kun je een prachtige meerdaagse voettocht maken via Stuðlaheiði, het Tungudalur, Stafsheiðardalur, Þórudalur en het Áreyjardalur (tentje, eten en gps mee).

➤ ICELANDIC WARTIME MUSEUM, Hafnargötu 2, stridsarasafn.fjardabyggd.is

Eskifjörður (weg 92) is een handels- en vissersplaatsje met een camping en een visserijmuseum, het Sjóminjasafn Austurlands. Het museum bevindt zich in een oud pakhuis uit 1816 en bevat een rijke verzameling gebruiksvoorwerpen en foto's, die op de zeevisserij betrekking hebben.

➤ VISSERIJMUSEUM, Strandgata 39b

Helgustaðir (weg 954) is de naam van een boerderij en een oude dubbelspaatgroeve. Dubbelspaat geeft een dubbele breking van het licht, waardoor je alles wat je onder een helder stukje dubbelspaat legt dubbel ziet. Van de 17de tot in de 20ste eeuw is de mijn in werking geweest. De grootste steen die hier gedolven is, weegt 230 kilo en is te bewonderen in het British Museum te Londen. Dubbelspaat werd gebruikt voor tal van instrumenten, zoals microscopen, tot de komst van kunststof. De bekende Nederlandse geleerde Christiaan Huygens (1629-1695) heeft de werking van het licht en derhalve het dubbelspaat uitvoerig bestudeerd. De groeve, die sinds 1975 beschermd natuurgebied is, is bereikbaar via een voetpaadje dat links van de weg bij een smalle parkeerstrook bij een informatiebord 400 m na het riviertje Helgustaðaá begint (15 min. heen en terug).

Verlaten scheepswrak in Mjóifjörður. Een rustplaats voor een oud Amerikaans landingsvaartuig, aan het eind van de wereld en aan het eind van een reis. Al 70 jaar is het overgeleverd aan de elementen.

Oddskarð is de naam van de 660 m hoge bergpas tussen Eskifjörður en Neskaupstaður. Een 7200 m lange tunnel verbindt de twee plaatsen. In het voorjaar is dit een populair skigebied.

Neskaupstaður ligt aan het einde van weg 92. Het is een grote vissersplaats met een indrukwekkende lawinekering; om daar te komen moet je de weg tegenover het ziekenhuis volgen. Er is een natuurhistorisch museum en een kunstcollectie van de schilder Tryggvi Ólafsson. Aan het eind van het dorp kun je mooi wandelen naar onder andere de grot **Páskahellir** aan de kust. De paasgrot ligt in een natuurreservaat en in een kwartiertje wandel je er naartoe vanuit de ingang van het park. Op paasochtend zou je vanaf deze grot de zon kunnen zien dansen, volgens een oude plaatselijke legende. Voor metalfans is het jaarlijkse festival **Eistnaflug** (vlucht der testikels) in juli een absolute aanrader.

's Zomers worden interessante boottochten georganiseerd.

➤ NATUURHISTORISCH MUSEUM en TRYGGVI MUSEUM, Egilsbraut 2

➤ FESTIVAL EISTNAFLUG, eistnaflug.is

Mjóifjörður (weg 953) is een bijzonder mooie lange, smalle fjord met tal van watervallen, zoals Klifsbrekkufossar, een serie watervallen aan het eind van de fjord en diverse watervallen in de Hofsá-rivier. Een prachtige weg, wel heel steil en glibberig met regen, voert naar het enige dorpje, **Brekka**. De weg gaat nog verder naar **Dalatangi**, waar de oudste vuurtoren van IJsland staat.

Net als zijn oude voorganger, Stonehenge, is de Arctic Henge als een enorme zonnewijzer, gericht op het vangen van de zonnestrallen, het werpen van schaduwen op precieze locaties en het vangen van het licht tussen uitgelijnde poorten.

de aarde, in een zonnewijzer. De troon voor de zon was eind 2022 nog in de maak. Het kunstwerk is nu al zeer fotogeniek en mystiek. Vanaf **Hraunhafnartangi** kun je eind juni mooi de middernachtzon gadeslaan (vanaf weg 85 voetpaadje aan westzijde van het schiereiland volgen; 1-1,5 uur heen en terug). Je bent hier nog maar een paar kilometer van de poolcirkel verwijderd. Vroeger dacht men dat dit het meest noordelijke puntje van het IJslandse vasteland was, maar nauwkeurige metingen hebben aan het licht gebracht dat dat het westelijker gelegen **Rifstangi** is.

Het meest noordwestelijke puntje van Melrakkaslétta, **Rauðinúpur**, is een restant van een oude vulkaan. Hier liggen interessante, tot 73 m hoge vogelrotsen met onder andere jan-van-genten (vanaf boerderij Núpskatla de kustlijn – over dam – in westelijke richting volgen; ruim 1 uur heen en terug).

In **Snartarstaðir** staan een boerderij, kerk, bibliotheek en volksmuseum, aan de doorgaande weg ten zuidoosten van Kópasker. Het museum staat bekend om zijn collectie textiel uit 1850 tot 1930.

> VOLKSMUSEUM, husmus.is

Lees nu verder Rondje Mývatn, Ásbyrgi en Húsavík om vanuit de Melrakkaslétta in Mývatn uit te komen (zie p. 222 en verder).

Sportvissen in Héraðsflói.

De ringweg

Jökuldalur is een breed dal met vlak bij de ringweg verschillende, tot 80 m hoge watervallen. **Klaustursel** is een boerderij aan zijweg 923 met IJslandse dieren (poolvos, rendieren, kippen, ganzen enz.). De eerste highlight op deze route is de **Stuðlagil**-kloof met helderblauw water. Zowel vanuit de west- als de oostzijde is de kloof te bezichtigen, maar de oostzijde levert de beste plaatjes op met de mooiste inkijk. De kloof is ongelooflijk mooi en de basaltformatie lijkt wel door mensenhanden ontworpen. Er loopt een schitterende wandeling langs de kloof (10 km).

Jökuldalsheiði is een heuvelachtige hoogvlakte met aan de westzijde enkele hoge bergketens. De ringweg is hier in 1999/2000 geheel verlegd, waardoor hij meer dagen per jaar begaanbaar is. Jökuldalsheiði is vanaf het midden van de 19de eeuw tot vlak na de Tweede Wereldoorlog bewoond geweest. De meeste boerderijen werden echter na de uitbarsting van de Askja in 1875 verlaten. Grote hoeveelheden as en puimsteen veroorzaakten toen veel schade, waardoor de meeste boeren naar elders verhuisden. Een aantal van hen emigreerde, aangetrokken door vette premies van ronselaars, naar de Verenigde Staten en Canada. De leegloop van het platteland in de 20ste eeuw deed de rest. In 1946 werd de laatste boerderij verlaten. De turfboerderij **Sænautasel** is gerestaureerd en nu een volksmuseum dat in de zomermaanden dagelijks is geopend. Er is ook een camping. Camping en boerderij liggen aan zijweg 907 ongeveer 5 km van de oude ringweg.

West-IJsland

De regio West-IJsland kent naast de hoofdstad Reykjavík vele imposante natuurverschijnselen. De vulkaan Snæfellsjökull torent hoog boven het landschap uit en er wordt een helende werking toegeschreven aan de spirituele berg. Volgens een oud verhaal is aan de voet van deze vulkaan de weg getoond aan Columbus om naar Amerika te zeilen.

Deze regio kent een aantal lavagrotten die te bezoeken zijn, enkele ook zonder gids. In de regio kun je je hart ophalen aan watervallen, warme bronnen en verse lava. De recentste vulkaanuitbarsting op IJsland vond plaats nabij de luchthaven Keflavík.

De westelijke regio loopt ten zuiden van de Westfjorden en omvat de twee schiereilanden Snæfellsnes en Reykjanes.

< Het water lijkt wel uit de rotsen te stromen bij de Hraunfossar-watervallen.

HET SCHIEREILAND SNÆFELLSNES

Snæfellsnes bestaat uit een lange bergrug met helemaal in het westen de hoogste top, de Snæfellsjökull. Aan de zuidzijde ligt een strook laagland. Goede havens zijn er aan de zuidzijde niet; die bevinden zich aan de noordzijde van de bergrug. Het schiereiland bezit een rijke vulkanische historie, en dat is af te lezen aan de talloze kraters en lavavelden. De route gaat via de schitterende weg over de bergpas Brattabrekka naar Hvammsfjörður (weg 60), en vervolgens verder langs de kust (weg nrs. 54 en 574).

Als je de noordwestelijke fjorden hebt bezocht, begin je meteen bij Hvammsfjörður of – als je de boot neemt – in Stykkishólmur. Je kunt de route inkorten door bij Stykkishólmur of Ólafsvík de bergrug over te steken naar het zuiden, maar dan mis je veel. Wie de ringweg wil volgen, kan deze paragraaf overslaan.

Bij **Drangar** vond de moordpartij plaats waaraan Erik de Rode schuldig werd bevonden, wat resulteerde in zijn vertrek naar Groenland.

Helgafell (zijweggetje van weg 58) is een kleine markante berg ten zuiden van Stykkishólmur. Vanaf de top (73 m) heb je een prachtig uitzicht over de Breiðafjörður met zijn vele eilandjes (ongeveer 2500). Het verhaal gaat dat wanneer je deze berg voor het eerst beklimt zonder om te kijken of iets te zeggen, je drie wensen mag uitspreken. Ze zullen in vervulling gaan, mits ze niet boosaardig zijn, en je bij het uitspreken je gezicht naar het oosten hebt gekeerd, en je de drie wensen aan niemand vertelt.

De berg en zijn omgeving hebben een belangrijke rol gespeeld in het leven van de eerste IJslanders. Zo kwam men bij de boerderij Hofstaðir op Snæfellsnes voor het eerst bijeen om over 's lands toekomst te vergaderen. Later werd het 'ping' verplaatst naar het iets noordelijker gelegen Þingvellir (niet te verwarren met Þingvellir bij het Þingvallavatn) aan het eind van een volgende zijweg van weg 58 naar rechts. Ook heeft er vlak bij de Helgafell vanaf het einde van de 12de eeuw tot de reformatie een welvarend klooster gestaan.

De uitstekende haven van de handels- en vissersplaats **Stykkishólmur** wordt beschermd door een rotsachtig eiland, **Súgandisey**, dat tegenwoordig door een dam met het vasteland verbonden is. Tussen Stykkishólmur en Brjánslækur, aan de overzijde van de Breiðafjörður, wordt een veerdienst onderhouden. Met mooi weer is de overtocht super. Onderweg maakt de veerboot een korte stop bij Flatey.

Er zijn ook verschillende **rondvaarten** mogelijk langs de vele eilandjes, sommige met mooie basaltformaties en aalscholverkolonies. Onderweg werpt de bemanning een net naar de bodem en vist zo weekdieren op, die vervolgens door de liefhebbers levend kunnen worden opgepeuzeld. Aan boord kun je onder andere witte wijn kopen voor bij de jacobsschelpen.

Magisch licht over Snæfellsjökull.

Het oudste huis in Stykkishólmur is het 'Norska Húsið'. Het werd in 1832 in opdracht van de koopman Árni Þorlaciur gebouwd en is nu een museum.

- > RONDVAART (SEATOURS), seatours.is
- > NORSKA HÚSIÐ, Hafnargata 5

Zowel de oude kerk uit 1878 als de nieuwe is een bezoekje waard. Er is ook een katholiek klooster met een ziekenhuis. De **Library of Water** is een kunstwerk van de Amerikaanse kunstenaar Roni Horn in de voormalige vuurtoren van Stykkishólmur. Het bestaat uit een ruimte met daarin buizen met water van alle gletsjers op IJsland. Met helder weer heb je er een fantastisch uitzicht over Breiðafjörður. Het **Eidereend Centrum** bevindt zich in het Norska Hús in Stykkishólmur en is open voor bezoekers.

- > MUSEUM LIBRARY OF WATER, libraryofwater.is
- > EIDEREEND CENTRUM, eider.is

Wanneer je de kustweg naar Ólafsvík wilt volgen (weg 54), loont met mooi weer toch een omweg naar de pas **Kerlingarskarð** (311 m) vanwege het uitzicht over Breiðafjörður (weg 56 enkele kilometers volgen; zelfde weg terug).

Berserkjahaun is een ongeveer 4000 jaar oud lavaveld ten westen van de berg Drápuhlíðarfjall. Het lavaveld dankt zijn naam aan twee *berserkurs* uit

BELANGRIJKE ADRESSEN EN TELEFOONNUMMERS

In geval van nood

- 112 is het alarmnummer.
- Telefonische consultatie met een verpleegkundige is 24 uur mogelijk via telefoonnummer 1700.
- Er zijn doktersposten in de diverse dorpen.

Ambassades en consulaten

- IJslands consulaat in Nederland:
Gustav Mahlerplein 2, 1082 MA Amsterdam (tel. +31 20 795 3334)
- IJslandse ambassade in België:
Schumanplein 11, 1040 Brussel (tel. +32 22 385 000)
- Consul-generaal voor Nederland:
Tryggvagata 11, 2de verdieping, 101 Reykjavík (tel. 533 1002)
- Consul voor België: Magnus Resinkrans Magnusson,
Hádegismóar 1-3, 110 Reykjavík (tel. 570 0300)
- Zie ook mfa.is

REIZEN NAAR IJSLAND

Vliegtuig

- Icelandair vliegt dagelijks, en in de zomer tweemaal per dag, naar Amsterdam. Transavia vliegt naar Akureyri in het noorden, en het gehele jaar door tussen Amsterdam en Keflavík (meerdere malen per week). De prijsvechter Play biedt ook vluchten aan tussen Amsterdam en Keflavík (flyplay.com).
- Bij aankomst in IJsland mag je nog taxfree shoppen bij de bagageband. Vanaf het vliegveld is het ongeveer 45 minuten rijden naar Reykjavík en meerdere busmaatschappijen bieden shuttleservices aan. Vanuit de busterminal in Reykjavík kun je eventueel per taxi of bus verder reizen. Naar sommige hotels en guesthouses gaat er een klein shuttlebusje (re.is, grayline.is, airportdirect.is).
- De vlucht duurt ongeveer 3 uur. Met helder weer levert op de heenvlucht een zitplaats aan de rechterkant in het vliegtuig de mooiste uitzichten op IJsland op en op de terugvlucht een zitplaats aan de linkerkant. Vanuit Brussel kun je (het hele jaar) meerdere malen per week met Icelandair naar IJsland vliegen.

Veerboot

- Smyril Line onderhoudt van april t/m september een veerdienst tussen Hirtshals (Denemarken) en Seyðisfjörður. Op de website smyrilline.nl